

Farkas István búcsúztatása

2025. február 14.

Pista búcsúztatása Kovács László rendhagyó miséjének keretében történt. Az oltárt körülültük, mint az utolsó vacsoránál. A jézusi „kerekasztalnál” az *igeliturgia* a megemlékezés és *búcsúzás* szava volt: István testvérünk életútja; az *Eucharisztia* pedig az, amit maga a szó jelent: *hálaadás* István testvérünkért.

Zwickl Annamária (Pista Panni lánya):

FARKAS ISTVÁN – ÉLETÚT

- 1944 nem az az év volt, amikor az újszülötteknek rövid és hosszú távon könnyű életet jósoltak, de Istvánt már akkor nagyon szerette a Jóisten, és egy halálos betegségből is kigyógyította, hogy 80 évét bejárhassa közöttünk. Akkor csodájára jártak gyógyulásának. A csodában most januárban is bízunk, de most másfajta isteni döntés következett be, mint amit az őt szeretők szerettek volna.
- A VIII. kerületben felnőve, illetve polgári családban nevelkedve megismerkedett mind a Teleki téri piac széles társadalmi keresztmetszetével, mind az osztrák havasok távoli világával.
- Bár tanult zongorázni, a zene mégsem ezzel a hangszerrel, hanem a kórusénekléssel került közel hozzá. Egyetemi és fiatal házas éveit életében jelentős szerepet töltött be az éneklés, a kórusal számos külföldi fellépésen is részt vett.
- A természet és a túrázás szeretetét édesapjától kapta, és a hegyek iránti elköteleződés egész életét végigkísérte. Európa és Magyarország magasabb csúcsait bejárva eleinte az utazás külső, majd egyre inkább belső élményeit vizsgálta, kereste.
- Elszántan tette a kötelességét, megszeretve azt is, ami esetleg unalmas, nem érdekes. Fontos volt számára a munka, úgy gondolta, hogy ez tartja keretek között az ember életét.
- Közel 50 évnyi boldog házasságban élt második feleségével, akit az utóbbi 6 évben elkötelezetten és nagy szeretettel haláláig ápolt.
- Nagy öröm és érzelmileg is komoly kötődés volt számára első két unokájának megszületése, testközelből követhette, segíthette és támogathatta növekedésüket, élvezhette a velük, majd a később érkezett unokáival és dédunokáival együtt töltött időt.
- Gondolatait könyvei rögzítik. Közel 30 éven át írta le élményeit és gondolatait, levelek formájában vitatkozott vagy gondolkodott együtt barátaival, unokaöccsével. Novellák, versek is születtek tollából.
- A Bokor közösség és a Gurdjieff közösség aktív tagjaként igazi szellemi közegre, inspirációra és barátokra talált. Az együttzenélés, a közös munka, a beszélgetések, a kirándulások és a főzések további teret biztosítottak a benne rejlő kreativitásnak.
- Olyan ember volt, aki szívesen adott, ha kértek, szívesen segített, ha látta, szükség van rá, de mindezt észrevétlenül tette, mintha ott sem lenne.

Az emlékezők sora

Simonyi Gyula

Pistát én hoztam a Bokorba, fél évszázaddal ezelőtt a főnököm volt (zsenialitása és kreativitása bonyolult számítógépes vállalatirányítási rendszerek megtervezésében is megnyilvánult a számítástechnika hőskorában, élvezet volt együtt dolgoznunk). Hamar kiderítettük, hogy feleségemet gyerekkoruk óta ismeri, házuk (hatalmas kertekkel) szomszédos volt Gazdagréten.

Egyből a KIO-t* adtam neki, alaposan végigtanulmányozta, sokat beszélgettünk róla. Már akkor is természet szerető volt, hajnalonta munkába indulás előtt kiment Fehérvár természetvédelmi területére, amihez közel laktak, elmélkedett és hallgatta a madarakat, figyelte az állatokat a Sóstó körül. Egyszer kullancscsípéssel kapott agyhártyagyulladás miatt hetekig kórházban volt, aggódva látogattuk.

Amikor börtönben voltam, a katonai szolgálat megtagadása miatt, megszervezte hogy a szocialista brigád havonta 500 Ft-ot (ami 1983-ban komoly segítség volt!) összedobjon a családuknak. A gyerekeinket elvitte kirándulni. Neki is köszönhetően szerettek a cégnél, szabadulásom után visszavettek a munkahelyemre.

Amikor már Budapesten élt s dolgozott, a munkahelyének tanácstermében szervezett Bokor Öko Csoport találkozót. Ezekről a beszámolók ma is megtalálhatók a [weboldalunkon](#).

1993-ban őt kértem fel a BOCS Alapítvány egyik alapítójának. Sétáinkon Dobogókőn, Rákhegyen, Kőbányán jókat beszélgettünk küldetésünkről, az utóbbi időkben telefonon, e-mailben inkább a továbblépésre készülésünkről.

* *Bulányi György: Keressétek az Isten Országát!*

Kaszap István

Búcsú Farkas Pistától – rövidített könyörgés

Sokkolásig váratlanul távozott tőlünk Január elején Farkas István Testvérünk.

Az idén 80 éves Öregek1 közösség decemberi találkozókon ő volt a soros elnök. Szokásához híven alaposan felkészült. Most is, mint mindig, az elmélkedésében felvetett olyan gondolatokat, amiket tovább lehetett és kellett gondolnunk. Jó hangulatú, tartalmas volt az általa vezetett találkozó.

Mi ad vigasztalást erre a váratlan eseményre?

- a sok közösen átélt Isten-kapcsolat
- a sok közös személyes és telefonos beszélgetés
- a többszöri közös akciózás, pl. kárpátaljaiak árvízi segítései, Bokorligeten közös munka, a Gurdjieff-kör testvéreinknek nyári lelkigyakorlat befogadásához előkészítések, ...
- Bokor ökcsoportbeli közös részvételek és tervezetések és akciók, ...

Köszönöm, Uram, az elhunyt Testvérünk sokoldalú tehetségét, megbízhatóságát, kiegyensúlyozott elfogadó és befogadó egyéniségét, az igazán nehéz helyzetekben is a végsőkéig kitartását (pl.: feleségének példaértékű ápolása).

Abban reménykedve búcsúzom testvérbarátunktól, hogy az Örök Hazában minden kibeszéletlen közös témánkra lesz majd lehetőségünk.

Hallgass meg Uram!

Zsombok György

Pista-sirató:

Ég veled hát, Farkas Pista,

s veled mentek a szarvasok, az őzek,
a felhők, a fák és a vizek, a ködök,
kiket-miket mind-mind nevükön ismertél,
bemutatva őket a Téged követőknek.

Búcsú nélkül léptél ki életem-életedből.
Nem gondoltunk végleges válásra,
hisz el-sem-köszönésed azt üzenté:
ez csak mindennapjaink egy kis szünete,
s amit letettünk, azt fölemeljük újra, magasabbra....

Hogy-hogy nem jöttél meg? Nem találsz tán vissza?

Újra-kézfogásunk ugyan nem lehetetlen,
de igencsak össze kell magamat kapnom,
hogy Téged ott, ahol most lehetsz, továbbra is
az igazság nyomában és csodálatában haladva,
utolérhesselek, ha nyújtom feléd karom.

Nem ismertelek igazán, talán Te sem engem.
Ám szíves voltál, tűnődve kissé mosolyogtál
rám nézve, szemedben kérdéssel:
Mondd, mit hoztál? Jobb lesz-e tőle az ember kedve,
vagy aggódóvá kerekedik szeme,
eltűnt, megrontott szépségek után kutatva-keresve?

Gondolatért, kérdésért és válaszért
cserébe békét kínálnál, képeket, csöndet,
mégpedig bő mértékkel. Nem, nem üzletet!
Barátságot, egyezséget. Állítottad: tőlem kaptál...
De nem! Én lettem Tőled több és erősebb.

ÉN, a Kis Herceg rókájaként, nagy árat fizetek!
A fejembe robbanó üzenet, hogy nem vagy már itt,
vers-síró kedvemben ért, s csak kesergék,
és hiába, csak kesergék: Késő! Siratom,
hogy halogattam, hogy nem kerestelek föl.

S várakozva-vágyakozva megyek majd utánad,
hogy igazán, mélyen ismét láthassalak:
Már-már elérnélek, némán kiáltok utánad,
mert mint mindig, most is előttem ballagsz.

Visszapillantva bevársz, hogy mellém lépj, nézel....
Bemutatkoznék, újra, hisz sok idő telt el.
Nem, nem kell a nevem, fölismertél.
Nem rám, belém néztél – neked már szabad ezt.

Kérded: Merre tartasz? Hol vagy, sejtet-e?
S miért? Megtudtad-e végre, kinek gondoltak el,
és hogy kivé is lettél, ki vagy?
Ha itt lehetünk, a kettő között bizonyára,
az Irgalmas jóságával mérve, átléphető a hézag...

(20250120, 09h körül – zsgy.)

Faragóné Bircsák Márta

Farkas Pista tagja volt a Bulányi Gyurka bácsi halála előtt utoljára alapított közösségnek; a Bölényeseknek. A név a Bulányi szóból ered, ami bölényt jelent. Így nevezték el magukat a tagok. A Bolya fészekben (Bolya Istvánéknál) gyakran emlegette nekünk Pista a bennünk harcoló két farkasról szóló tanmesét, ami így szól:

A két farkas (tanmese)

Egy este az öreg indián két farkasról mesélt unokájának, melyek minden emberben harcolnak.

Így szólt: "Fiam, a harcot két farkas vívja, mely mindegyikünkben benne lakozik.

Az egyik a gonosz.

Ő a harag, az irigység, a féltékenység, a mohóság, az arrogancia, az önsajnálát, a bűn, az előítéletek, a kisebbségi érzések, a hazugságok, az álszentség és az egó.

A másik a jó.

Ő a boldogság, a béke, a szeretet, a remény, a vidámság, az alázat, a jóság, a jóakarát, a rokonszenv, a nagylelkűség, az egyenesség, az együttérzés és a hit."

Az unoka pár percig eltűnődött nagyapja szavain, majd megkérdezte:

"Melyik farkas nyer?"

Az öreg indián ezt válaszolta:

"Az, amelyiket táplálsz."

Drága Pistánk! Életeddel az abszolút szelíd farkast példáztad elénk! Köszönjük Neked!

Lipien Mihály

Emlékezésem Farkas Pistára

Mindannyian ismerünk geneziseket. Olyan kezdeteket, amelyek ismereteinkhez, életünkhöz kapcsolódnak. Ha kinyitjuk a Bibliát, ott olvashatunk a teremtésről, a világ kezdetéről. De személyes életünknek is vannak emlékezetes kezdetei. Egy barátunk megismerésének első pillanatai vagy a szerelmünkkel történt első találkozásunk élménye. Ezek is genezisek.

Elmondom Nektek a Farkas Pistával találkozásom geneziséjét. Valamikor 1987-ben (ha nem emlékszem pontosan, majd a történészek pontosítják), amikor belém rúgott az egyházon zsarnokoskodó államhatalom és a katolikus egyház vezetése, és megvonták tőlem az egész országban a papi működési engedélyt, akkor találkoztam Vele. Megélhetésemhez civil munkahelyet kerestem. Ha jól emlékszem, Simonyi Gyusza tanácsolta, hogy keressem meg a Molnár utcai Középutépitő Vállalatnál Farkas István osztályvezetőt. Kedvesen fogadott, de amikor az elvégzendő feladatokról kérdeztem, elkezdte sorolni, hogy: tűzvédelmi szabályzat készítés, leltározási szabályzat készítés, munkavédelmi szabályzat készítés stb. Éreztem, hogy az ilyen munkához semmi kedvem. Megköszöntem, hogy fogadott, búcsúztunk és már a szobája kilincsét fogtam, amikor egy utó-mondat hagyta el az ajkát: „Pedig azt reméltem, hogy az osztályomon egy **bokortag** is dolgozni fog.” Megfordultam és azonnal igent mondtam. Munkatársi-baráti kapcsolat kötött össze minket az elkövetkezendő években.

Úgy jöttem ma ide erre a megemlékezésre, hogy megfogalmazom kérésemet Isten felé. Olyat kérek Istentől, amelyet már teljesített: „Add, hogy Pista tagja legyen annak a **Bokor** szeretet-közösségnek, akik már ott vannak Nálad!”

Hallgass meg Urunk!

Bisztrai György

Ajándékot hoztam Farkas Pista Családjának, amit most szeretnék átadni neked.

Hoztam egy novellát, amit Pista írt 1999-ben, [Svájci képeslap](#) címmel. 40 éve, 1959 óta készült erre az útra. Édesapja útjára.

Hoztam egy pendrójvot ajándékba, amelyen filmek vannak, amelyek a Pistával közös svájci utunkon készültek.

Ajándékot szeretnék kérni Pista családjától. Látjátok majd a filmen, hogy Pista sokat fényképezett ezen az úton is. Ha lehet, szeretném megkapni a fényképeket, hogy beilleszthessem azokat a filmbe.

Szeretném kérni az unokákat, hogy még az én életemben járják végig ezt az utat, nagypapájuk és dédnagypapájuk svájci útját.

Keressék meg a filmen, a fényképeken és a novellában szereplő helyeket. Filmezzenek, fényképezzenek és osszák meg ezeket velem is, és az én családommal is.

Köszönöm, Pista nevében is.

Papp Ágnes (Gurdjieff közösség) által felolvasott áldás:

Kelta áldás

Lásd meg az égi kikötőt,
utadon a szél segítsen előre.
Arcod melengesse a Nap,
s csendes eső hulljon legerődre.
Amíg találkozunk újra, te meg én,
Isten hordozzon tenyerén.

A Papp Ágnes által énekelt [137. zsoltár](#):

1. Babilonnak folyóvize mellett,
Jaj, Sionért hullanak a könnyek;
Emlékeztél évről évre
Jeruzsálem szent hegyére
Babilonnak folyóvize mellett.
2. Hegedőink fűzfára akasztva,
Hogy az ének szívünk ne szakassza;
A mi Urunk szava benne,
s Babilonnak közepette
Hegedőink fűzfára akasztva.
3. Pedig akik idehoztak fogva,
Vágynának a vígságos dalokra,
Mondogatják: Danoljátok
a Sioni víg nótákat!
Hogy tehetnénk, idehoztak fogva!
4. Ha feledném neved Jeruzsálem,
Kerüljön a vigasztaló álom,
Nyelvem ragadjon ínyemhez,
legyek hűtlen két kezemhez,
Ha feledném neved Jeruzsálem!

Evangélium Máté apostol könyvéből (6, 25-34.)

Azért azt mondom nektek: Ne aggódalmaskodjatok lelketekért, hogy mit egyetek, vagy mit igyatok, se testetekért, hogy mibe öltözzetek! Nem több-e a lélek, mint az eledel s a test, mint az öltözet?

Tekintsetek az égi madarakra, hogy nem vetnek, nem aratnak, csűrbe sem takarnak, mennyei Atyátok mégis táplálja őket! Nem vagytok-e különbek azoknál?

Ki az közületek, aki azzal, hogy gondot hordoz, egy arasszal meg tudja nyújtani életét?

Az öltözet felől is miért viseltek gondot? Tanuljátok el a mező liliomaitól, hogyan növekednek! Nem fáradnak, nem szőnek, mégis azt mondom nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem öltözködött úgy, mint közülük egy!

Ha pedig Isten így ruházza a mező fűvét, mely ma van, holnap a kemencébe vetik, mennyivel inkább titeket, ti kishitűek!

Ne vegyetek hát gondot magatokra ilyen beszéddel: Mit együnk? Mit igyunk? Mivel ruházkodjunk?

Mert mindezekre a pogányok törekszenek. Hiszen mennyei Atyátok tudja, hogy mindezekre szükségetek van.

Az Isten Országát és az Ő igazságát keressétek előbb, és azokhoz ezeket is hozzáadják majd nektek!

Ne viseljetek hát gondot a holnapért, a holnapnak ugyanis meg lesz a maga gondja, elég minden napra annyi a bajból, amennyi reá jut.

Ez az evangélium tanítása.

Kovács László evangéliumhoz fűzött gondolatai

Mit mondhatok röviden a búcsú órájában?

Ezt az evangéliumi részt találtam, mely István testvérünk lelki útja lehetett: a Természettől, a mezei liliomoktól, az Isten Országának, és az Ő igazságának kereséséig.

Ki ez az ember? - kérdeztem magamban, amikor annak idején megtudtam, hogy Bokor ökcsoport lesz a „Középület-építő Vállalat székházában”, annak tanácstermében. A diktatúra végén sem adhatt helyet nekünk akárki! Itt ismertem meg a bátor, elkötelezett embert, Farkas Pistát.

Aztán az „Érted vagyok” szerkesztőségében olvastuk írásait, és mindig különös mondanivalót találtunk bennük. Később elmélyült, színes esszéit a „Koinóniában” is olvashattuk. A bokorújságnak szerkesztőségi tagja is lett.

Különös színt adott életének egy másik szellemi kör, melynek alapítója George Ivanovits Gurdjieff misztikus filozófus, író, művész, spirituális tanító volt. Pista ott gyakorolta többek között a mozgás-művészetet és minden mást. A faragásban is jeleskedett. Mint egyik testvérünk méltatásában olvasom: „Fába faragta a teremtett világ szövevényes motívumait, írásba foglalta Isten-kereső vágyát és élményeit”.

Így szólt az evangélium: „Ti keressétek az Isten Országát és annak igazságát, és a többi mást is mind megkapjátok”. És Pista a jézusi Bokor-eszményeknek nem csak elfogadója, hanem élője, megvalósítója is volt az adásban, a szolgálatban és szelídségben.

István Testvérünk és Barátunk!
Köszönünk Téged!

Zene áldozás alatt:

Mozart Adagio

Nikolényi István (Gurdjieff közösség) előadásában

Hálaadásként, Pista Panni lánya olvasta fel édesapja alábbi írását.

Az őszi kikerics meséje

Lent ült a Márton rét szélén nem messze attól a bokortól, amely alatt ülve, úgy jó harminc éve elkezdődött valamiféle változás az életében.

A bágyadt októberi napnak volt még annyi ereje, hogy a farönköt, amin ült átmelegítette. A rét most is te volt szórva halványlila őszi kikericsekkel, mint minden évben, s a nagy fekete harkály is ugyanúgy fűttenyentette el mély hosszú hívójelét, mint bármikor, amikor élete során hegyek között, erdőben járva hallotta. Egy dolog hiányzott csak a megszokottak közül. Nem volt már nála a fotópuskája. Harminc évvel ezelőtt azért vette, mert itt a rét szélén, egy kövön ülve, egy csendes nyári éjszakán látott meg először néhányat azokból a titkokból, amiket csak a csendes éjszakai erdő ismer. Akkor egy komód méretű vadkan csörtetett ki a mellette lévő bokorból, majd egy farkát magasra tartó róka ballagott el előtte, meg-megállva a réten szimatolva, ugrásra készen. Akkor úgy érezte, hogy, ha már a sors kifürkészhetetlen útjai folytán és édesanyja kegyelméből megadatott számára, hogy rendszeresen itt élhet az erdőben ráadásul azzal, akit szeret, már csak miatta is meg kell keresnie, ki kell tapasztalnia és meg kell örökítenie annak minden lehetséges titkát. Hogy mindezt miért, azt akkor még nem tudta. Az egésznek az okát nem vizsgálta. Elég volt a kíváncsiság. Titok pedig volt elég, s amikor a nagy méretű titkok, a szarvasok, őzek, vaddisznók és rókák bemutatkoztak, jöttek a kisebbek, a nyestek, a cickányok és egerek, majd a még titokzatosabbak: a gombák, virágok, madarak, darazsak, források, patakok, ködök, felhők, hópelyhek és jégzáslók. Mind megörökítésre kerültek a filmekben és valahol mélyebben, tartósabban benne is, önmagában olyannyira, hogy a legkülönfélébb helyzetekben váratlanul, maguktól felbukkantak és legtöbbször csodálkozást kiváltva meg is nyilatkoztak a jelenlétüknek.

Ilyenkor mondta végül, szinte minden esetben azt, hogy: de ez csak mese, csak szavak, menjetek ki az erdőbe és győződjetek meg magatok róluk, ne higgyetek el nekem semmit, mert lehet hogy nem is igaz az egész. És persze nem ment ki senki az erdőbe, vagy ha kiment, vasárnap délelőtt ment, amikor mások is és sokan és még a legkisebb élőlény is régen elbújt oda, ahol nem zavarják. Szerencsére, mert ha mindenki kíváncsi lenne ezekre és általában a titkokra, azok már régen nem titkok, hanem a hétköznapi részei lennének és fabatkát sem érnének, mert a titkok értelme éppen az, hogy meg kell fejteni, meg kell keresni őket kitartással, sokat áldozva, amíg meg nem nyílnak, nyilatkoznak a keresőnek, s csak az után válhatnak számára hétköznapivá, miután sikerült életgyakorlatába beépitnie őket.

Aztán elfogytak a titkok, amit felesége úgy fejezett ki: „Már megint mész? Pedig már mindent lefényképeztél!”, vagy talán pontosabb, ha azt mondjuk: a titkok mögött felsejlett egy másik, egy nagyobb titok, amihez nem kellett fotópuska, nem kellett bakancs, végül is szinte semmilyen kellék sem kellett, csupán időnként egy csendes hely, néhány olyan kereső ember, mint ő, és néhány útbaigazító tanács néha olyanoktól, akik már közelebb voltak a titkokhoz. Valószínűleg az is feltétel volt, hogy elteljen az előírt harminc keresésre szánt év, bár ez sem igaz általában. Nála igaz volt. Mindig volt benne keresési vágy, mindig is látott megfejtésre váró titkokat. Nem tudott soha megállni egy végsőnek tűnő megfejtésnél. Mindig maradt valamilyen hiányérzet benne valahol, ahol talán többet tudnak a dolgokról, mint ami számára pillanatnyira elérhető volt. A fotópuska szögre került és az emlékekről készített képeket elkezdte szépen szétosztani azok között, akikben meglátott valami keresési vágyat, vagy csak valamiért valamivel fizetnie kellett olyan helyeken, ahol értékelték a természetet, még ha csak képeken is. Ez az új keresés szép lassan megváltoztatott körülötte mindent. Már nem egy fotós látta a szarvasokat, rókákat, bükkfákat, embereket, hanem valaki, aki közülük valónak és mégis olyannak látta magát, amilyenek talán csak a körülötte lévők láthatták. Ez a látásmód sokkolta, s ezért mindent megváltoztatott. Régebben tudta az őszi kikerics latin nevét is és valamit működésének tudományos magyarázatáról, ma pedig semmit sem tud róla, de beszélgetni megtanult vele, s olyan dolgokat tud meg és kezd érteni, ami egyetlen tudományos szakkönyvben sincs benne és a legbriliánsabb fotó sem ad vissza. A kikerics is, mint a többiek mind, mesélni kezdtek neki.

Nálunk sem indulnak a dolgok másképpen, mint minden élő lénynél – kezdte azon a bizonyos őszi estén a kikerics. Hosszú alvás és készülődés után, amikor a külső feltételek kedvezővé válnak – magyarul mondva –, amikor kitavasodik, a föld felmelegszik és a vizek megindulnak, a hagymám lenn a földben megduzzad és a csírám vágni kezd a fényre. Nem tudja miért, de a törvény benne olyan erős, hogy nem lehet megakadályozni, hogy a világra jöjjön. Együtt nő a nedves erdei tisztáson a többiekkel, füvekkel, harangvirággal, medvehagymával, zsályával, boglárkával, akiket ugyanez a törvény irányít, de akik valamilyen külső, tőlük független ok miatt mások. Igen, egyszerűen azt mondjuk rátok: rét, virágos rét – válaszolta neki, amikor magához tért első meglepetéséből. Tavasszal azonban nem tekintünk téged a virágos rét külön részének, mivel nincs virágod. Zölded csak azt a háttérrel adta szemünk számára, ami a tavasz és a nyár alapszíne, és ami pihentet, nyugtat, étellel telít, szóval természet. Nem bioszféra, nem haszonerdő, nem kaszáló, mert ezekben nem lehet hemperegni, kergetőzni, kacagni, hanyat fekvé fűszálat rágni, hanem erdei tisztás. Talán azért adtátok ezt a nevet neki, mert itt valami nem csak hasznos, hanem tiszta is jelen van, nem gondold? – kapcsolódott az érzelmekben gazdag monológba a kikerics. A vaskos sötétzöld leveleim belevesznek a fűfélék rengetegébe. Sokáig nővök együtt velük. Versenyezünk a napfényért, a vízért, az élettéért, de a vágy nálam sem múlik, s a leveleim tövében megjelennek az első bimbók is. És akkor, valamikor július végén történik valami. Az egész környező világ tovább nő, teljesedik, virágba borul, majd termést hoz, én viszont fonnyadni kezdek, majd sárgulni, s mire a gyöngyvirág bogója megpirosodik, mire a galagonya termése kigömbölyödik, s mire a füvek sárgává érlelik kalászaikat, eltűnők a nagy örömmünneplő környezetéből. Eltűnők annyira, hogy számotokra nyomom sem marad. Meghalok. Mintha visszamennék oda, ahonnan tavasszal megszülettem. Meghalok a világotok számára. Számotokra eddig is láthatatlan voltam, de most ténylegesen eltűntök. A te szemed, ebből a szempontból persze amúgy sem játszik sok szerepet. Amit meglátsz, az a dolgoknak csak a világos, vagy sötét része és az is csak a saját szemszögéből. Látásod valahogyan, valami miatt gyönyörködés, vagy haszon beállítottágúra torzult. Virágos rétet látsz és kaszálót, törvényt nem.

A kikerics itt egy kicsit elhallgatott, s szavai nyomán eszébe jutott valami, amire a kikerics utalt.

„Felébredni, meghalni, megszületni” – mondja az ősi törvény, mint egyetlen utat az embernél arra, hogy betöltse feladatát, azt a célt, amit vele kapcsolatban megfogalmaztak akkor, amikor létre-hozták. Nemcsak megszületni, élni és meghalni. Ez kevés. Ez elég a hangyának, elég a fűnek és a szarvasbogárnak, talán a macskának is, de nem az embernek – mondja a törvény. Neki rá kellene ébrednie – mert a beleprogramozott valahogyan nem működik, pedig képes lenne rá – mi is a valóság, meg kellene halnia mindannak a számára, ami nem ennek a megismert valóságnak a része, és újjá kellene születnie ebből a halálból még itt, élete során s élni is itt, ebben az „új” életben. 'Nem lehet fizetés nélkül távozni' – mondja valamelyik írásában Hamvas Béla, aki egész életében ennek a programhibának az okát kereste. Sok önmagáról és a világról alkotott illúzióknak kell benne meghalnia annak érdekében, hogy újjá tudjon születni arra, amire teremtették. Ha most nem, hát legközelebb újra, és számtalanszor újra, míg rá nem jön, s 'vissza' nem fejlődik, a gravitáció és az entrópia működésének ellenére vissza nem tér az eredeti okhoz, amiből származik. Azért teremtették. Az őszi kikerics szavai, ahogy elnézte a rét szélén ülve, a langyos októberi illatok között, valahogyan ezt juttatták eszébe. Felébredni a világra, táplálékul szolgálni a környezetének, gyönyörködtetni, árnyékot adni, vagy éppen csak versenyre ösztönözni azokat, akik mellette nőnek fel, de ezzel nincs vége. Mindezt odaadja, fel szolgálja szelíden, de 'tudja', hogy még ez sem elég. Még ezt is 'fel' kell adnia. Meg kell halnia egy régi világ számára, hogy újjászülethessen, és újjá, igazi valójában megszületve tovább szolgáljon ugyanott. És még a sorrendet is tudja. Nem jöhet előbb az, aminek később kell jönnie, még ha az is az előbbre való. Azt kell először létre-hozni, amit fel lehet később áldozni valami nagyobbért.

Amikor a füvek, magjaikat szétszórva elsárgulnak, s fáradtan lefekszenek az életüket adó földre, akkor születek meg újra – folytatta a kikerics. Ehhez pedig akkor már semmi sem kedvez körülöttem. Az éjszakák hűvösek lesznek, rovarok is alig vannak, amikre pedig mint minden virágnak, nekem is szükségem van. És mégis, láthatod magad is, erre a bágyadt szeptemberi-októberi napra visszamosolygok azokkal, a most már számodra is látható 'gyönyörűségeken törékeny és áttetsző halványlila' csokraimmal – ahogy ti mondjátok. De ez már valami egészen más. Levelem nincs, ami táplálna, árnyékot adna, szolgálna. Egyszerűen létre-jövök azért, mert Valaki ilyennek gondolt el és össze kell gyűjtenem azt az anyagot a földből, levegőből, napfényből, amit csak én tudok összeszedni. Ezt a szerepet szánták nekem egy nagy színdarabban. Egyedül én vagyok képes erre a színárnyalatra, erre az illatra, erre a szerepre mindhalálig. Nézd meg melyik virág szára ilyen hófehér, s a szirmaim sem sárgák, vagy pirosak, de még kékek sem, hanem lilák, mert ez a szín a legnagyobb intenzitású a fehér után, a számotokra láthatók közül. Igen, a halál is eljön ismét, de ismét nem véglegesen. Amit így összegyűjtök, halállal vissza kell juttassam oda, ahonnan kaptam. A földre, ami a földből volt, a levegőbe, ami onnan jött és a napnak, amit tőle kaptam. Tavaszig. Amikor is minden előlről kezdődik. Igen – mondta lassan, amikor látta, hogy a kikerics egy kis szünetet tart. Láttam előtte már olyat is közületek, akit pár év alatt elnyomott a szeder; olyat is, amit törmelékekkel eltemettek az üdülőben az út építése során; és olyat is, amely alól elvezették az éltető vizet. Ők nem hoztak ősszel virágot. Igen, ők elmentek – mondta a kikerics. Elment az élet belőlük máshová, más formába, hogy ott tovább éltesse, mert az élet formája sokféle, de az élet maga egy – ahogyan szintén tanították nektek. Most pedig menj haza, mert vár a feleséged. Nélküle úgysem mégy sokra ezekkel a dolgokkal, mert úgy látom csak ketten értek egyet. Éppen miatta és apád miatt, aki már fentről szurkol neked, gyere el máskor is, ha akarsz, és akkor másokat is mesélek.

Az ember nem őszi kikerics, nem fű és nem is hangya – mondta egyik barátja később, akire ráborította mindazt, amit megértett a kikerics szavaiból. Mégis, mintha lenne valamiféle közös törvény, amit a kikerics, a fű és a hangya 'tud' és az embernek is tanították, ha valamilyen oknál fogva nem is érti. Az elejét még érti: megszületni, felnőni, tanulni, érvényesülni, vagyis élni – még valahogy megy. Ha a körülmények kedvezőek, akár magától is. Majd felelősséget vállalni, vagyis adni, szolgálni, szelíden másokat, már kevésbé, mert nincs meg a megfelelő együtt-látás, ami olyannak mutatná meg a dolgokat, önmagát és másokat, amilyenek valójában, ahogy a kikerics is látja. S a folytatás, amiről a tanítás szól – mintha tudták volna mi hibádzik – rendre elmarad. Pedig tényleg más az ember szerepe,

mint a kikericsé, a fűé és hangyáé. Valamilyen más 'anyagot', 'színárnyalatot', 'illatot' várnak el tőle. Zöld helyett halványlilát a kikericsnél. S az embernél? Pedig vannak és mindig is voltak más 'anyagból' lévők, más 'színűek' és 'illatúak' közöttük is. Csak éppen a látással, a felébredéssel van megint a probléma. És a vággyal, az újjászületés utáni vággyal, ami valahogyan a kikericsben benne van. Mintha az embert holdkóros álomban tartaná az a nagy varázslat még akár hatvan év után is, amit alva-ében 'élet'-nek lát és nevez. És ha felébredt és már lát? Akkor jön a nehezebbje, a kitartás a változtatásban, amit minden és mindenki ellenez, kinevet, megkérdőjelez körülötte. Valahogyan ki kellene tartanom – gondolta –, valahonnan erőt kell kapnom a továbbiakhoz, mint a kikerics, mielőtt újjászületik. Talán kevés a természetfotózás, a fotópuska és a fotók áldozata. Más is oda kell adnom. Vagy talán a barátomnak van igaza, és az őszi kikerics tényleg nem olyan, mint az ember. Talán tényleg elég csak gyönyörködni benne, lefényképezni, vagy egyszerűen elmenni mellette, mint ami nem számít, nem fontos, és élni az életet, mint minden és mindenki más körülötte felesleges 'agyalás' nélkül?

De mindez ne is emlékeztetne semmire? – kérdezte önmagától.

Zárásként Papp Ágnes vezetésével elhangzott: Esti dal; Erdő mellett estvéledtem és a Bokor-himnusz.

